

Ž I V O T O P I S

PhDr. Zdeněk H e l u s , CSc

Narozen 19.8.1935 v Chotíně u Plzně, národnost česká, ženatý.
Pracuje jako vedoucí vědecký pracovník Pedagogického ústavu
J.A.Komenského ČSAV.
Bytem v Praze 4, Vavřanova ul. 1170

1. Původ, prostředí, v němž pracovník vyrůstal

Pocházím z rodiny zaměstnance spotřebního družstva v Plzni. Otec je z dělnické rodiny, je od roku 1945 stále členem KSČ. Původně pracoval jako skladník Zápačočeského konzumního družstva v Plzni, později byl kontrolorem téhož družstva pro okres Domažlice, pak ředitelem družstva Jednota v Domažlicích, nakonec pracoval na Krajském svazu spotřebních družstev v Plzni. Matka pochází z rodiny lesního hajného, pracovala jako skladnice Velkoobchodu v Domažlicích a pak v Plzni. Trvale bez stranické příslušnosti. V roce 1947 se narodila sestra, která se vyučila mechanikou, později absolvovala večerní gymnázium. Sociální poměry byly vyhovující, rodina žila v harmonických vztazích. Pozitivní vliv na můj vývoj měla politická angažovanost otce.

2. Absolvované školy, získané tituly

V letech 1941-45 obecná škola v Plzni, pak ZDS a gymnázium v Domažlicích. Maturita s vyznamenáním v roce 1953. V r. 1953-58 FF UK v Praze, obor psychologie a filosofie. V letech 1963-66 vědecká aspirantura v Pedagogickém ústavu J.A.Komenského ČSAV, vědecká hodnost kandidáta psychologických věd získána v oboru pedagogické psychologie v r. 1966. Titul PhDr. získán na UK v Praze v r. 1967.

5. Členství a funkce ve společenských organizacích; veřejná činnost

V době svých gymnaziálních studií i vysokoškolských studií jsem byl členem SSM.

Pokud jde o ROH, vykonával jsem od roku 1959 různé funkce v závodních výborech a komisích. Naposledy v roce 1972 jsem byl místopředsedou ZV ROH v Psychologickém ústavu ČSAV. Po určitém

dobu (cca v letech 1975-79) jsem byl členem komise OVOS pro řízení práce závodních výborů ROH na vědeckých a výzkumných pracovištích Prahy 1, instruktorem OVOSu v závodních organizacích.

Od roku 1959 jsem členem SČSP. Přibližně v letech 1964-67 (do přechodu do Psychologického ústavu ČSAV) jsem byl předsedou organizace v Pedagogickém ústavu J.A.Komenského ČSAV.

Dlouhá léta aktivně pracuji v Socialistické akademii, kde se snažím popularizovat nejnovější výsledky marxisticko-leninské pedagogiky a pedagogické psychologie a získávat pro jejich využití širší okruh zainteresované veřejnosti. Jsem členem vedení vědecko-metodické rady pedagogiky-psychologie ČÚV. Z titulu této funkce jsem se aktivně podílel na organizačním i obsahovém zajištění řady významných akcí (k problematice rozvoje socialistické osobnosti, světonázorové výchovy, rozvoje tvořivosti aj.). Za činnost v Socialistické akademii jsem obdržel u příležitosti výročí jejího vzniku diplom Českého ústředního výboru.

V místě bydliště jsem angažován jako předseda hlavního výboru SRPŠ na škole. Dále jsem vedoucím skupiny agitátorů a členem domovní komise.

6. Zaměstnání po ukončení školy

Po absolvování vysoké školy jsem pracoval po tři roky (1958-1961) v dětských domovech třídicích, kde jsem zastával funkci psychologa. Obsahem práce byla diagnostika, posudková činnost, účast na převýchově dětí, odborné konzultace s výchovnými pracovníky apod. V roce 1961 jsem nastoupil do studijního pobytu v Pedagogickém ústavu J.A.Komenského ČSAV, do oddělení pedagogické psychologie. Po roce jsem se stal aspirantem - mým školitelem byl určen prof.dr.J.Linhart,DrSc. Zaměřil jsem se na problematiku vlivu sociálních činitelů na utváření osobnosti dítěte a na jeho výkon ve škole. Kandidátskou disertační práci na téma "Socializace osobnosti a sociální facilitace činnosti" jsem obhájil v roce 1966 a získal tak vědeckou hodnost kandidáta věd v oboru pedagogické psychologie. Nadále jsem pracoval v ústavu ve skupině doc.dr.J.Janouška,CSc. Spolu s ním a dalšími jsem byl v roce 1964 převeden do no-

vě vzniklého Psychologického ústavu ČSAV, kde jsem v oddělení speciální psychologie pracoval na řešení otázek socializace osobnosti, formování časových perspektiv osobnosti, sociálního srovnávání, odrazu vědeckotechnického rozvoje ve sféře potřeb a motivů osobnosti, utváření morálky dítěte v útlém věku aj. Krom toho jsem vykonával funkci výkonného redaktora časopisu Československá psychologie a pravidelně přednášel na vysokých školách (pedagogické fakultě UK, divadelní fakultě AMU, Vysoké škole zemědělské).

V roce 1972 jsem přešel zpět do Pedagogického ústavu J.A.Komenského ČSAV, oddělení pedagogické psychologie, kde pracuji dosud.

7. Bližší údaje o nynějším zaměstnání - pracovní výsledky

V Pedagogickém ústavu J.A.Komenského ČSAV vykonávám funkci vedoucího oddělení pedagogické psychologie (od roku 1973), odpovědného řešitele dílčího úkolu SPZV, gestora tří smluvních témat s partnerskými pracovišti v SSSR, NDR a MLR. Od roku 1981 jsem zařazen do kategorie vedoucích vědeckých pracovníků. Odbornou práci svou osobní i celého oddělení orientuji na zvýšení podílu pedagogicko-psychologického výzkumu na realizaci dokumentu o dalším rozvoji československé výchovně vzdělávací soustavy. Trvale jsou mi blízké problémy teoreticko-metodologických a filosofických východisek a principů psychologického a pedagogického přístupu k osobnosti. Významnější etapy této mé vědecké orientace představuje monografické zpracování tématu socializace osobnosti; zpracování problematiky pojetí žáka a utváření osobnosti ve výchovně vzdělávacím procesu socialistické školy; zpracování problematiky komplexního a celistvého poznávání a diagnostiky dítěte se zřetelům k optimalizaci řízení rozvoje všech žáků; zpracování tématu školní úspěšnosti, efektivity a optimalizace pedagogického procesu. Paralelně s těmito tematickými okruhy jsem se zabýval i otázkami kritiky buržoazních teorií pedagogicko-psychologických koncepcí, otázkami vývoje pedagogické psychologie u nás a v Sovětském svazu, atd. K těmto tematickým okruhům jsem publikoval přes sto prací, včetně čtyř monografií. Usiloval jsem o využití výsledků své vědecké práce v praxi socialistické školy, v přípra-

vě učitele atd. Dělo se tak prostřednictvím mého soustavného působení na pedagogické fakultě UK, prostřednictvím úzké spolupráce s resortními ústavy, rozsáhlou přednáškovou a popularizační činností zaměřenou do řad učitelů atd.

S mou odbornou prací úzce souvisely a souvisí i mé vědecko-organizační funkce. Přibližně v letech 1972-82 jsem byl členem hlavního výboru Čs. psychologické společnosti při ČSAV, do roku 1980 jsem byl i předsedou sekce sociální psychologie. V letech 1979-81 jsem byl tajemníkem Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV. V současnosti jsem členem komise pro obhajoby kandidátských disertací z oboru psychologie, členem Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV, členem redakční rady časopisu Pedagogika. Dále jsem členem vědecké rady ministra spravedlnosti ČSR, členem vědeckých rad Psychologického ústavu ČSAV a Výzkumného ústavu odborného školství. Vykonávám funkci školitele (vedu tč. 5 pracovníků ve vědecké výchově).

8. Další údaje doplňující životopis

Po dvakrát jsem byl jmenován rozhodnutím ZV ROH a vedení Pedagogického ústavu JAK ČSAV vzorným pracovníkem PÚ JAK ČSAV. V roce 1980 mi byl udělen titul "Vzorný pracovník ČSAV".

Vědecké kolegium pedagogiky a psychologie ČSAV ocenilo můj podíl na přípravě elaborátu kolegia "Rozklad o stavu a úkolech vědeckého výzkumu psychiky dětí od útlého věku, s ohledem na vytváření a upevňování základních norem socialistické morálky", schváleného 29. zasedáním prezidia ČSAV v roce 1972; mou monografií "Psychologické problémy socializace osobnosti" v roce 1974; studii "Pojetí žáka a jeho význam pro pedagogickou teorii a výchovně vzdělávací praxi". V roce 1980 byla zvláštní odměnou ministra školství ČSR oceněna učebnice Pedagogická psychologie (pro střední pedagogické školy), na které jsem se autorsky spolupodílel.

9. Pobyt v zahraničí - zahraniční styky

Pro můj odborný a vědecký růst měly značný význam tři měsí-

ní stáje v zahraničí. Především stáž v SSSR (Vědeckovýzkumný ústav obecné a pedagogické psychologie APV SSSR), dále pak stáž v Belgii a Francii. V rámci smluv o vzájemné spolupráci jsem navštívil několikrát partnerská pracoviště v SSSR, NDR a MLR. Aktivně jsem se zúčastnil řady významných mezinárodních akcí. Členem oficiálních delegací ČSSR jsem byl v roce 1974 a 1979 (2.konference pedagogů socialistických zemí v Berlíně a 1.konference psychologů socialistických zemí v Postupimi). V letech 1980 a 1982 jsem byl vedoucím delegace na 6.čs.-sovětském 8. čs.-sovětském pedagogickém semináři v Moskvě. V současnosti jsem gestorem tří témat smluvní spolupráce s partnerskými pracovišti v SSSR, NDR a MLR.

Písenné styky udržuji se řadou odborníků i osobních přátel ze SSSR, NDR a MLR. Pravidelnější kontakty udržuji rovněž s několika osobami v NSR - adresy jsem předal ústavu.

10. Údaje o rodičích, sourozencích, manželce a dětech

Otec Václav Helus (nar.1910) pracoval jako zaměstnanec družstva Jednota (v okresním, později krajském vedení), nyní je v důchodu. Od roku 1945 trvale člen KSČ. Matka Josefa Helusová - roz. Palátová (nar. 1913) pracovala jako skladnice. Nyní je v důchodu, trvale bez stranické příslušnosti.

Sestra Marie Pechmanová - roz. Helusová (nar. 1947) pracuje v Kovopodniku Plzeň. Trvale bez stranické příslušnosti. Je rozvedená, s jedním dítětem.

Oženil jsem se v roce 1959. Manželka Jaroslava, rozená Cvačoučková (nar. [redacted]) pochází z rodiny drobného zemědělce, člena JZD; otec manželky vyučen tesařem a podnes příležitostně vykonává jako důchodce dělnické práce. Je trvale bez stranické příslušnosti. Rovněž tak manželčina matka, členka JZD, nyní v důchodu. Manželka absolvovala Pedagogickou fakultu v Plzni (obor čeština-ruština). Pracovala postupně jako vychovatelka v učňovském internátě n.p. Aritma v Praze, jako technická instruktorka tamtéž, později jako sekretářka Čs.pedagogické společnosti při ČSAV (od roku 1965 dosud). Je trvale bez stranické příslušnosti. Má dvě sestry, trvale bez stranické příslušnosti, jejich manželé jsou členy KSČ.

Mám tři dcery. , tč. studuje na
filozofické fakultě UK v Praze, členka SSM. (nar.
studuje na gymnáziu v Praze 4, Ohradní ul., členka SSM.
, řádkyně ZDŠ (Praha 4, Nad koupadly), členka
PO.

Žádnému z blízkých příbuzných nebylo změněno členství v KSČ,
nikdo se děledobě nezdržuje v zahraničí ani neopustil ČSSR.

V Praze dne 15. února 1983

PhDr. Zdeněk Helus, CSc